

LANDSSAMTÖK **LÍFEYRISSJÓÐA**

Siðferðileg viðmið í fjárfestingum íslenskra lífeyrissjóða

Fimmtudaginn 26. apríl kl. 9:30 – 12:00

Grand Hótel Reykjavík

Fundarstjórn – Þórey S. Þórðardóttir, framkvæmdastjóri Landssamtaka lífeyrissjóða

Siðferðileg viðmið í fjárfestingum – Salvör Nordal, siðfræðingur

Viðmið eftirlitsaðila með umhverfis og samfélagslegum þáttum við fjárfestingar – Björn Z. Ásgrímsson, sérfræðingur hjá Fjármálaeftirlitinu

Aðferðafræði danska ATP lífeyrissjóðsins – Kristján Geir Pétursson, lögfræðingur hjá Birtu lífeyrissjóði

Siðferðisleg viðmið hjá sænsku AP-sjóðunum – Árni Hrafn Gunnarsson, lögfræðingur hjá Gildi lífeyrissjóði

Norski olíusjóðurinn – Óli Freyr Kristjánsson, sérfræðingur í eignastýringu fagfjárfesta hjá Arion banka

Praktísk nálgun á PRI – Tómas N. Möller, yfirlögfræðingur hjá lífeyrissjóði verzlunarmanna

Eru til mælikvarðar fyrir ábyrgar fjárfestingar – Eva Margrét Ævarsdóttir, lögfræðingur hjá Arion banka

Siðferðileg viðmið í fjárfestingum íslenskra lífeyrissjóða

Fimmtudaginn 26. apríl kl. 9:30 – 12:00

Grand Hótel Reykjavík

Siðferðileg viðmið í fjárfestingum – Salvör Nordal, siðfræðingur

Viðmið eftirlitsaðila með umhverfis og samfélagslegum þáttum við fjárfestingar – Björn Z. Ásgrímsson, sérfræðingur hjá Fjármálaeftirlitinu

Aðferðafræði danska ATP lífeyrissjóðsins – Kristján Geir Pétursson, lögfræðingur hjá Birtu lífeyrissjóði

Siðferðisleg viðmið hjá sænsku AP-sjóðunum – Árni Hrafn Gunnarsson, lögfræðingur hjá Gildi lífeyrissjóði

Norski olíusjóðurinn – Óli Freyr Kristjánsson, sérfræðingur í eignastýringu fagfjárfesta hjá Arion banka

Praktísk nálgun á PRI – Tómas N. Möller, yfirlögfræðingur hjá lífeyrissjóði verzlunarmanna

Eru til mælikvarðar fyrir ábyrgar fjárfestingar – Eva Margrét Ævarsdóttir, lögfræðingur hjá Arion banka

Siðferðileg viðmið í fjárfestingum

Salvör Nordal, Phd
siðfræðingur

-
- Siðfræðin býður ekki uppá endanleg svör
 - Leið til að hugsa um vandasöm málefni
 - *Hugsa saman* og leita bestu leiða

Áhersla á siðferði og ábyrgð

- Skýrsla rannsóknarnefndar Alþingis
- Hvatt til setningu siðareglna í kjölfar bankahruns
 - Viðbrögð við ráðandi hugarfari þar sem skorti yfirvegun um siðferðilega þætti og samfélagslega ábyrgð

Vandi lífeyrissjóða í bankahruni

- Mikil krosseignatengsl sem gerði fjárfestingar viðkvæmar
- Erfitt fyrir lífeyrissjóði að losa um hluti þegar syrti í álinn
- Tengsl milli þeirra sem stýrðu sjóðunum við viðskiptalífið
- Fjárfestar með langtímasjónarmið í umhverfi sem miðaði við skammtímahagnað

Sýnd eða reynd

- Mörg fyrirtæki höfðu stefnu um samfélagslega ábyrgð án þess að hún hafi fest rætur – snérist um ásýnd
- Flestir lífeyrissjóðir hafa nú sett sér siða- verklags- eða samskiptareglur
 - Eru þær leiðarljós í reynd?

Ákvæði í lögum nr. 129/1997

- Lífeyrissjóður skal setja sér siðferðisleg viðmið í fjárfestingum
 - „Nefndin telur auk þess ástæðu til að kveða á um að lífeyrissjóðir setji sér siðferðisleg viðmið í fjárfestingum. Sjóðirnir starfa í þágu almennings og ætla verður að þorri almennings telji mikilvægt að fjárfestingarstefna þeirra endurspegli almenn siðferðisleg viðmið. Nánari afmörkun verður á hendi hvers sjóðs“

Samfélagsleg ábyrgð

- Margvíslegar ógnir steðja að heiminum
- Hvert er hlutverk fyrirtækja?
- Áhersla á sjálfbæra þróun og réttindi
 - Mannréttindasáttmálar
 - Parísarsamkomulagið
 - Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna
 - Samfélagsleg ábyrgð fyrirtækja
 - ESG

-
- Tilvísun í siðferði eða samfélagsábyrgð felur ekki í sér siðavendni eða dóma um að viðteknir starfshættir séu siðlausir eða óábyrgir
 - Viðleitni til að auka meðvitund og virka umhugsun um siðferðileg viðmið

Tvenns konar ábyrgð

- Óvirk ábyrgð. Lítur til fortíðar - ábyrgð á tilteknum athöfnum
 - Hvað var gert eða ekki gert? Hverjar voru ástæður athafna eða athafnaleysis?
- Virk ábyrgð. Lítur til framtíðar – ábyrgð sem dygð
 - Hvað er að vera ábyrg manneskja, starfsmaður eða fyrirtæki?

Virk ábyrgð

- Að vera ábyrgur í athöfnum
 - Mat á stöðu eða mögulegri ógn
 - Skilningur á afleiðingum fyrir aðra
 - Sjálfstæði og dómgreind (gagnrýnin hugsun)
 - Siðferðileg viðmið eða gildi liggja til grundvallar
 - Skyldur tengdar hlutverki eða fagstétt

Hlutverk siðareglna – siðferðilegra viðmiða

- Eiga að vera leiðbeinandi um góða starfshætti
- Segja ekki nákvæmlega hvað eigi að gera heldur þarf að túlka þær í aðstæðum hverju sinni
- Mikilvægt að þeir sem eiga að fara eftir reglunum hafi tileinkað sér meginhugsun þeirra
- Verða að vera lifandi í starfi hverju sinni

-
- Virk umræða og skilningur
 - Fjalla um viðmiðin út frá raunverulegum aðstæðum og dæmum
 - Eitt er að setja siðareglur og annað að þær verði hluti af öllu starfi og innbyggt í alla starfsemi

Undirbúningur

- Mikilvægi vandaðs undirbúnings
- Þeir sem eiga að fara eftir reglunum eiga að setja sér reglur
- Hreinskiptin umræða um þau álitefni sem upp koma
- Greina álitaefnin frá siðferðilegu sjónarmiði
- Taka mið af grundvallar gildum

-
- Undirbúningsshópur taki að sér að halda utan um starfið en skrifi ekki reglurnar
 - Gefi góðan tíma til samræðu um álitaeefni
 - Eðlilegt að ágreiningur sé um hvernig taka eigi á ýmsum málum
 - Umræða um siðareglurnar þarf að halda áfram eftir að vinnu er lokið
 - Stöðug fræðsla nauðsynleg

-
- Vinna markvisst gegn
 - Framleiðslu skaðlegrar vöru
 - Mannréttindabrotum
 - Illri meðferð á dýrum
 - Koma í veg fyrir þátttöku eigenda / stjórnenda með vafasama fortíð
 - Spillingu

ESG: Umhverfi, samfélag stjórnarhættir

- *Umhverfi*
 - Loftslagsbreytingar og losun gróðurhúsalofttegunda
 - Mengun
 - Líffræðileg fjölbreytni
 - Orkunotkun
 - Sorp og sóun
 - Meðferð dýra

-
- *Samfélag*
 - Mannréttindi
 - Persónuvernd
 - Kynbundinn launamunur og mismunur
 - Barnaþrælkun
 - Mansal
 - Vinnuvernd og fækkun slysa
 - Heilsa og öryggi

- *Stjórnarhættir*

- Samsetning stjórnar
- Eftirlitsnefndir
- Hluthafastefna
- Spilling og mútur
- Uppljóstrun

-
- Ekki tæmandi upptalning
 - Mikilvægt að vera vakandi fyrir breytingum í samfélaginu sem geta kallað á að nýjir hópar séu útsettir fyrir misnotkun eða skaða sem fylgir nýrri tækni á markaði

-
- Markviss vinna skilar betri fjárfestingum til langstíma
 - Ekki hluthafar heldur haghafar
 - https://arabesque.com/research/From_the_stockholder_to_the_stakeholder_web.pdf

Hvernig á að beita viðmiðum?

- Forðast að fjárfesta í fyrirtækjum sem uppfylla ekki kröfur
- Leitast við að hafa áhrif á fyrirtæki og hegðun þeirra
- Fylgjast með að fyrirtækin uppfylli ákveðin siðferðileg viðmið

Nýleg Greco skýrsla

- Unnin verði stefna til að bæta heilindi hjá æðstu handhöfum frkv.valds með virkri ráðgjöf, vöktun og eftirfylgni
- Siðareglur fyrir æðstu handhafa frkv.valds verði samræmdar, unnið verði leiðbeiningarefni með skýringum og raunhæfum dæmum
- Eftirlitsaðili með framkvæmd siðareglanna
- Skilvirkir ferlar til að efla vitund um opinber heilindi – regluleg fræðsla

-
- Reglur um ábyrgar fjárfestingar séu í samræmi við aðrar reglur sem þegar hafa verið settar
 - Mótaðar verði leiðir til að hafa eftirlit með því að sjóðir fylgi þeim siðareglum eða viðmiðum sem þeir hafa sett
 - Mikilvægt að tryggja lifandi umræðu og umfjöllun

Takk fyrir!

salvorn@hi.is

Siðferðileg viðmið í fjárfestingum íslenskra lífeyrissjóða

Fimmtudaginn 26. apríl kl. 9:30 – 12:00

Grand Hótel Reykjavík

Siðferðileg viðmið í fjárfestingum – Salvör Nordal, siðfræðingur

Viðmið eftirlitsaðila með umhverfis og samfélagslegum þáttum við fjárfestingar – Björn Z. Ásgrímsson, sérfræðingur hjá Fjármálaeftirlitinu

Aðferðafræði danska ATP lífeyrissjóðsins – Kristján Geir Pétursson, lögfræðingur hjá Birtu lífeyrissjóði

Siðferðisleg viðmið hjá sænsku AP-sjóðunum – Árni Hrafn Gunnarsson, lögfræðingur hjá Gildi lífeyrissjóði

Norski olíusjóðurinn – Óli Freyr Kristjánsson, sérfræðingur í eignastýringu fagfjárfesta hjá Arion banka

Praktísk nálgun á PRI – Tómas N. Möller, yfirlögfræðingur hjá lífeyrissjóði verzlunarmanna

Eru til mælikvarðar fyrir ábyrgar fjárfestingar – Eva Margrét Ævarsdóttir, lögfræðingur hjá Arion banka

Umhverfis- og samfélagslegir þættir við fjárfestingar

Morgunfundur LL um siðferðisleg viðmið í fjárfestingum lífeyrissjóða 26. apríl 2018

Björn Z. Ásgrímsson, sérfræðingur í áhættugreiningu, Fjármálaeftirlitið

FJÁRMÁLAEFTIRLITIÐ

THE FINANCIAL SUPERVISORY AUTHORITY, ICELAND

Skilgreining

Fjárfestingar taki mið af umhverfismálum, samfélaginu og stjórnarháttum

Environmental Social and Governance (ESG)

Íslensk löggjöf og regluverk

5. tl. 36 gr. laga nr. 129/1997

- **Lífeyrissjóður skal setja sér siðferðisleg viðmið í fjárfestingum.**
 - Nánari afmörkun á hendi hvers sjóðs
 - Umhverfis- og samfélagslegir þættir falla vel að ofangreindu ákvæði

Reglur/viðmið?

Virkni/árangur?

Ákall um breytingar

Umhverfis- og samfélagslegir þættir, ásamt stjórnarháttum, fá stöðugt meira vægi í fjárfestingum lífeyrissjóða

- Sjóðfélagar
- Fjárfestingateymi
- Hagsmunaaðilar

Breyting á lögum og reglugerðum

- París COP21
- SP – PRI
- IORP II
- „Greening the financial system“

„Verðfall á tilteknum eignum/eignaflokkum“

Alþjóðlegur þrýstingur

Leiðtogar G20 – Kína september 2016

- Mikilvægi grænna fjárfestinga
- Stofnanafjárfestar hafa mikilvægt hlutverk
- Þeir taki mið af skuldbindingum sínum gagnvart sjóðfélögum, váttryggðum, og viðskiptavinum við innleiðingu umhverfis- og samfélagslegra þátta.

Í mörgum löndum tekur regluverkið ekki sértaklega á umhverfis- og samfélagslegum þáttum.

- Skapar óvissu

Samanburður við valin lönd

Innleiðing umhverfis og samfélagslegra þátta

Land	Innleiðing	Upplýsingagjöf
Ástralía	já	Fjárfestingastefna
Austurríki	já	Til eftirlitsstofnunar og sjóðfélaga
Belgía	já	Sérstök skýrsla um samfélagslega þætti
Kanada	nei	
Danmörk	já/nei	Á heimasíðu
Finnland	nei	
Holland	já/nei	Til eftirlitsaðila og sjóðfélaga
Bandaríkin	nei	Tilmæli hvetja til upplýsingagjafar

Danmörk

Kveðið á í lögum um lífeyrissjóði

Skýrsla stjórnar:

Mannréttindi, félagslegir þættir, umhverfisþættir, loftslagsmál og spilling

- Framkvæmd
- Árangur

Ef viðkomandi sjóður hefur ekki stefnu í ofangreindum málum skal gerð grein fyrir því

Holland

Fjórir flokkar lífeyrissjóða m.t.t. sjálfbærra fjárfestinga	Viðmið um sjálfbærar fjárfestingar	% af heildar-eignum
Sjóðir með enga eða takmarkaða stefnu	Engin viðmið. Útilokun fjárfestingakosta mjög takmörkuð.	7%
Innleitt viðmið um umhverfis- og samfélagslega þætti	Virk útilokun fjárfestingakosta. Nýta atkvæðisrétt.	58%
Virk stefna um sjálfbærni. Virk þátttaka í einstaka verkefnum	Víðtæk stefna. Virk útilokun fjárfestingakosta. Nýta atkvæðisrétt.	20%
Mjög virk og samþætt stefna. Taka þátt í opinberri umræðu.	Víðtæk stefna eftir einstaka málaflokkum. Virk útilokun fjárfestingakosta. Nýta atkvæðisrétt. Fylgjast með árangri	15%

Bretland

Sérstakt átak í gangi um bætta stjórnarhætti og áhættustýringu (21st Century Trustee)

Eftirlitsstofnanir hafa komið á fót umræðuvettvangi um umhverfis- og samfélagslega þætti:

- Viðnámsþróttur fjármálakerfisins gangvart umhverfismálum og loftlagsbreytingum
- Auka samvinnu til að bregðast við innlendu og erlendu frumkvæði í umhverfismálum
- Auka viðnámsþrótt í fjármálakerfinu í samvinnu við hagsmunaðila.

Frá sjónarhóli FME

Áhættumiðað eftirlit:

Áhættustýring-Eignastýring-Stjórnarhættir

Umverfis- og samfélagslegir þættir:

Orðsporsáhætta - fjárhagsleg áhætta - fjárfestingatækifæri

Takk fyrir

Fróðlegir hlekkir:

[Blackrock paper](#)

[Arabescue study](#)

[Socially responsible investing](#)

[DNB study. Time for transition](#)

Siðferðileg viðmið í fjárfestingum íslenskra lífeyrissjóða

Fimmtudaginn 26. apríl kl. 9:30 – 12:00

Grand Hótel Reykjavík

Siðferðileg viðmið í fjárfestingum – Salvör Nordal, siðfræðingur

Viðmið eftirlitsaðila með umhverfis og samfélagslegum þáttum við fjárfestingar – Björn Z. Ásgrímsson, sérfræðingur hjá Fjármálaeftirlitinu

Aðferðafræði danska ATP lífeyrissjóðsins – Kristján Geir Pétursson, lögfræðingur hjá Birtu lífeyrissjóði

Siðferðisleg viðmið hjá sænsku AP-sjóðunum – Árni Hrafn Gunnarsson, lögfræðingur hjá Gildi lífeyrissjóði

Norski olíusjóðurinn – Óli Freyr Kristjánsson, sérfræðingur í eignastýringu fagfjárfesta hjá Arion banka

Praktísk nálgun á PRI – Tómas N. Möller, yfirlögfræðingur hjá lífeyrissjóði verzlunarmanna

Eru til mælikvarðar fyrir ábyrgar fjárfestingar – Eva Margrét Ævarsdóttir, lögfræðingur hjá Arion banka

Morgunfundur Iceland SIF um siðferðileg viðmið í
fjárfestingum lífeyrissjóða 26. apríl 2018

Nálgun ATP lífeyrissjóðsins á ábyrgar fjárfestingar

Kristján Geir Pétursson
lögfræðingur Birtu lífeyrissjóði

- Breytingar gerðar á fjárfestingarheimildum lífeyrissjóða með lögum nr. 113/2016
- Fela m.a. í sér eftirfarandi:
 - 5. tl. 36. gr. Íslj. *Lífeyrissjóður skal setja sér siðferðisleg viðmið í fjárfestingum*
- Ekki ljóst af lögskýringargögnum hvert er inntak hugtaksins né að hve miklu leyti *siðferðisleg viðmið* geta verið ákvarðandi við mat á fjárfestingarkostum
- Úr nefndaráliti efnahags- og viðskiptanefndar:
 - Sjóðirnir starfa í þágu almennings og ætla verður að þorri almennings telji mikilvægt að fjárfestingarstefna þeirra endurspegli almenn siðferðisleg viðmið. Nánari afmörkun verður á hendi hvers sjóðs.*
- IcelandSIF: sjálfstæður vettvangur fyrir umræður og fræðslu um ábyrgar og sjálfbærar fjárfestingar. Tilgangurinn er að:
 - Efla þekkingu fjárfesta á aðferðafræði
 - Auka umræður

ATP sjóðurinn

- Danskur lífeyrissjóður – stofnaður árið 1964
- 5 milljónir sjóðfélaga (eiga réttindi í sjóðnum)
- Greiða lífeyri til 1.032.000 einstaklinga
- Eignir samtals 769 milljarðar DKR
- Hafa m.a. sett sér:
 - Eigendastefnu - ATP's politik for samfundsansvar i investeringer
 - Stefnu um samfélagsábyrgð - Politik for aktivt ejerskab
 - Stefna gegn skattaundanskotum – ATP's skattepolitik

Nálgun ATP á ábyrgar fjárfestingar

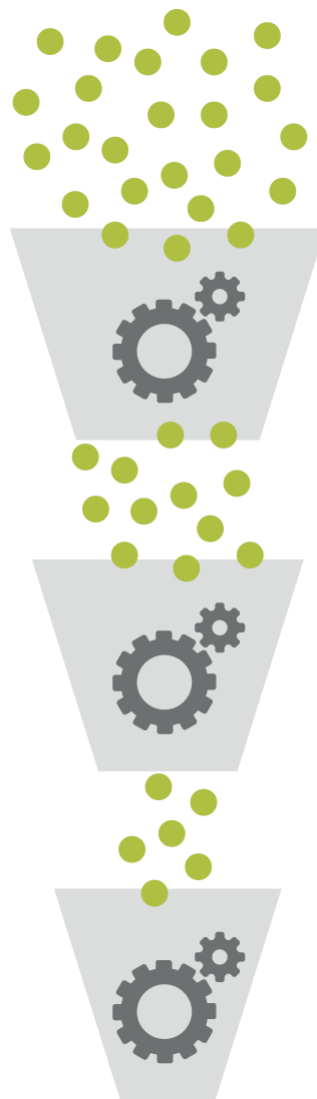
- Nálgast samfélagslega ábyrgar fjárfestingar út frá ESG-viðmiðum (Environmental, Social, Governance)
- Fyrirtæki sem fjárfest er í brjóti ekki ítrekað og af ásetningi
 1. Landslög í heimaríki fyrirtækis
 2. Alþjóðaskuldbindingar sem Danmörk hefur undirgengist
- Forsendur:
 - Samkvæmni í meðhöndlun mála
 - Fyrirsjáanleiki
 - Festa (eftirfylgni)
 - Gagnsæi
- Aðgerðir byggja alltaf á sannreyndum staðreyndum og ráðast m.a. af eðli brota, stærð eignarhlutar, áherslum í eigendastefnu, o.s.frv.

Nálgun ATP á ábyrgar fjárfestingar

- ESG stefna bæti gæði fjárfestinga – áhættustýringartæki og betur ígrundaðar
- Gildir um allar fjárfestingar sjóðsins...
 - ... en gæði gagna og aðgengi að upplýsingum misgott eftir tegundum fjárfestinga

Lagskipt skimunarferli

Fasi 1: Megindleg skimun (Quantative screening)

Heildarskimun á eignasafni – sigta út fyrirtæki sem skoða á nánar út frá ESG viðmiðum

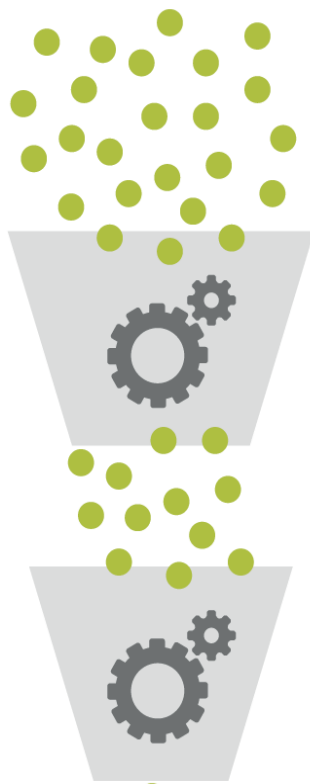
Fasi 2: Eigindleg skimun (Qualitative screening)

Dýpri skimun á völdum fyrirtækjum

Fasi 3: Gagnaöflun/Sönnunarmat (Fact-finding)

Nánari skoðun og samtal við fyrirtæki þegar rökstuddur grunur er um brot

Skimanir

Fasi 1: Megindleg skimun:

- Aðkeypt greiningarvinna (data service providers) – fyrirtæki metin út frá fyrirfram ákveðnum viðmiðum og þau sem skora lakar en skilgreind ESG viðmið eru tekin út

Fasi 2: Eigindleg skimun:

- Valin fyrirtæki sem skora lágt í fasa 1 skoðuð nánar af ESG teymi ATP til að meta betur hvort farið sé á svig við stefnu sjóðsins.
- M.a. stuðst við Global-compact og OECD Guidelines for Multinational Enterprises
- Forgangsráða málum út frá alvarleika og áhættu

Mörgum málum lýkur í fasa 2

- Fyrirtæki bæta úr brotalöm að eigin frumkvæði
- Gögn styðja ekki fullyrðingar um brot

Rökstuddur grunur um brot/vafamál

Fasi 3: Gagnaöflun/Sönnunarmat (Fact-finding)

- Gagnaöflun
 - Dæmi um gögn: afskipti dómstóla, stjórnvalda, hagsmunasamtaka, samkeppnisaðila, annarra fjárfesta, fjölmiðlaumfjöllun, o.s.frv.
 - Bein samskipti við fyrirtæki
- Kanna hvort:
 - Brot á lögum/alþjóðasáttmálum,
 - Er um endurtekin brot að ræða
 - Afla gagna beint frá fyrirtæki
- Málshraði veltur á umfangi mála
- Flestum málum sem fara í fasa 3 lýkur með því að:
 - Fyrirtæki reynast ekki brotleg
 - Brot viðurkennt og fyrirtæki grípa til ráðstafana

Nefnd um samfélagsábyrgð

- Málum sem ekki lýkur í skimunarferli fara fyrir nefndina
- Nefndinni ber að tryggja að málsmeðferð grundvallist á staðreyndum og hlutlægum mælikvörðum út frá stefnu sjóðsins
- ESG teymi ATP undirbýr málin og leggur til:
 - **Tvíhliða viðræður** - Ef samtal við fyrirtæki eru talið skila árangri
 - **Útilokun** á fyrirtæki úr eignasafni – útilokunarlisti birtur
 - Geta verið fyrirtæki utan eignarsafns sem eru útilokuð fyrirfram
- Endanleg ákvörðun tekin af nefnd um samfélagsábyrgð

Útilokunarlisti ATP– febrúar 2018

Selskab	Ársag	Árstal	Eksklusion ophævet
Aerofjet Rocketdyne Holdings (tidligere Gencorp)	Klyngbomber	2008	2018
Aerostar	Klyngbomber	2008	2015
Aeroteh	Klyngbomber	2015	
Africa-Israel Investments Ltd.	Menneskerettigheder	2017	
Ashot Ashkelon	Klyngbomber	2015	
BAE Systems	Klyngbomber	2008	2015
Bharat Heavy Electricals Ltd.	Biodiversitet	2017	
Chevron	Handelsembargo, Myanmar	2007	2014
China Aerospace International Holdings	Klyngbomber	2015	
China National Offshore Oil Corp (CNOOC)	Menneskerettigheder	2007	
China National Oil and Gas Exploration and Development co	Handelsembargo, Myanmar	2008	2014
China National Petroleum (CNPC)	Handelsembargo, Myanmar	2007	2014
China Oilfield Service Ltd.	Handelsembargo, Myanmar	2008	2014
China Petrochemical Corp (Sinopec)	Handelsembargo, Myanmar	2007	2014
China Spacesat	Klyngbomber	2015	
Daewoo International Corp	Handelsembargo, Myanmar	2007	2014
Dongfeng Automotive	Våbenembargo, Sudan	2009	
Dongfeng Motor	Våbenembargo, Sudan	2009	
Essar Oil	Handelsembargo, Myanmar	2008	2014
Esterline Technologies Corp.	Klyngbomber	2018	
Gail India Ltd.	Handelsembargo, Myanmar	2007	2014
General Dynamics	Klyngbomber	2008	2018
Genting Berhad	Biodiversitet	2015	
Goodrich	Klyngbomber	2008	2018
Hanwha Corp	Antipersonelle miner	2007	
Hanwha Techwin Co., Ltd.	Klyngbomber	2018	
Hyundai Motor	Korrupcion	2009	
IHI Corporation (tid. Ishikawajima-Harima Heavy Industries)	Klyngbomber	2007	2018
IJM Corporation Bhd.	Biodiversitet	2015	
Korea Gas Corporation	Handelsembargo, Myanmar	2008	2014
L3 Communication Holdings	Klyngbomber	2008	
Larsen & Toubro Ltd.	Brud på NPT	2018	
Lockheed-Martin	Klyngbomber	2006	2018
Magellan Aerospace	Klyngbomber	2008	
Mangalore Refinery & Petrochemicals Ltd.	Handelsembargo, Myanmar	2008	2014
Mitsubishi Oil Co.	Handelsembargo, Myanmar	2008	2014
Motovilika Plants JSC	Klyngbomber	2015	
Nippon Oil Corporation	Handelsembargo, Myanmar	2008	2014
Nissan	Våbenembargo, Sudan	2009	
Norinco International Cooperation	Klyngbomber	2015	
Oil & Natural Gas Corp. (ONGC)	Handelsembargo, Myanmar	2008	2014
Oil & Natural Gas Corp. Videsh	Handelsembargo, Myanmar	2008	2014
Orbital ATK	Klyngbomber	2006	
Petrochina	Handelsembargo, Myanmar	2007	2014
Petronas	Handelsembargo, Myanmar	2007	2014
Petronas Daganga	Handelsembargo, Myanmar	2007	2014
Petronas Gas	Handelsembargo, Myanmar	2007	2014
Poosan Corp	Klyngbomber	2007	
Posco	Biodiversitet	2015	
PTT Aromatic	Handelsembargo, Myanmar	2008	2014
PTT Chemical	Handelsembargo, Myanmar	2008	2014
PTT Exploration and Production Comp.	Handelsembargo, Myanmar	2007	2014
Raytheon	Klyngbomber	2006	2018
Rheinmetall	Klyngbomber	2008	2015
S&T Dynamics Co. Ltd.	Antipersonelle miner	2015	
Sears Canada	ILO	2008	
Sears Holdings Corp	ILO	2005	

Shikun & Binui Ltd.	Menneskerettigheder	2017	
Singapore Technologies Engineering	Antipersonelle miner	2006	2018
Sinopec Shanghai Petrochemical Co Ltd.	Handelsembargo, Myanmar	2007	2014
Saab	Klyngbomber	2008	2015
Ta Ann Holdings Bhd.	Biodiversitet	2015	
Target	ILO	2005	
Textron	Klyngbomber	2006	
Thales	Klyngbomber	2006	2015
The GEO Group, Inc.	Menneskerettigheder	2017	
Total	Handelsembargo, Myanmar	2007	2014
Vedanta Resources	Menneskerettigheder	2008	
Walchandnagar Industries Limited	Brud på NPT	2016	
Wal-Mart	ILO	2005	
Wal-mart de Mexico SA de CV	ILO	2007	
WTK Holdings Bhd.	Biodiversitet	2015	
ZTE Corporation	Korrupcion	2016	

Siðferðileg álitamál

Dæmi : Tóbak – Lögleg vara

- Sáttmáli WHO um tóbaksvarnir
- Bann við tóbaksauglýsingum og ýmsar forvarnir gegn reykingum ss. skaðsemismerkingar, takmarkanir á sölu og skattlagning

Dæmi: Vopn – eiginleikar vopna (klasasprengrur, jarðsprengrur og kjarnavopn)

- Klasasprengrusamningur SP – bann við framleiðslu og notkun
- APLC – samningur SP um takmarkanir á þróun, framleiðslu og notkun jarðsprengrja

Önnur dæmi: Olíu og námuvinnsla og eiturefnanotkun í landbúnaði

- Heimasíða ATP: www.atp.dk
- Skýrslur ATP um samfélagsábyrgð:
<https://www.atp.dk/samfundsansvar/rapporter-om-samfundsansvar>

Takk fyrir!

(kristjan@birta.is)

Siðferðileg viðmið í fjárfestingum íslenskra lífeyrissjóða

Fimmtudaginn 26. apríl kl. 9:30 – 12:00

Grand Hótel Reykjavík

Siðferðileg viðmið í fjárfestingum – Salvör Nordal, siðfræðingur

Viðmið eftirlitsaðila með umhverfis og samfélagslegum þáttum við fjárfestingar – Björn Z. Ásgrímsson, sérfræðingur hjá Fjármálaeftirlitinu

Aðferðafræði danska ATP lífeyrissjóðsins – Kristján Geir Pétursson, lögfræðingur hjá Birtu lífeyrissjóði

Siðferðisleg viðmið hjá sænsku AP-sjóðunum – Árni Hrafn Gunnarsson, lögfræðingur hjá Gildi lífeyrissjóði

Norski olíusjóðurinn – Óli Freyr Kristjánsson, sérfræðingur í eignastýringu fagfjárfesta hjá Arion banka

Praktísk nálgun á PRI – Tómas N. Möller, yfirlögfræðingur hjá lífeyrissjóði verzlunarmanna

Eru til mælikvarðar fyrir ábyrgar fjárfestingar – Eva Margrét Ævarsdóttir, lögfræðingur hjá Arion banka

Lagalegur grundvöllur
siðferðis- og
umhverfisviðmiða hjá
sænsku AP-
sjóðunum.

Árni Hrafn Gunnarsson
26. apríl 2018

Um sænsku AP-sjóðina

- AP-sjóðirnir hafa það hlutverk að ávaxta iðgjöld almenna (opinbera) lífeyriskerfisins í Svíþjóð.
 - Sjóðunum komið á fót af stjórnvöldum.
 - Stofnaðir fleiri en einn sjóður í því skyni að minnka umfang og áhrif hvers um sig og hættu á pólitískum afskiptum, AP1-AP4 stærstir þeirra.
 - Hver sjóður með sjálfstæða stjórn og eigin fjárfestingarstefnu.
- AP sjóðirnir sinna eingöngu ávöxtun fjármuna.
 - Þeir sem eru starfandi í Svíþjóð greiða 16% iðgjöld af launum til ríkisins auk 2,5% af launum í séreignarsparnað (greitt til AP7 eða eigið val).
 - Sérstök stofnun, Pensionsmyndigheten, annast alla umsýslu réttinda gagnvart þeim sem eiga réttindi í lífeyriskerfinu.
 - AP1 - AP4 fá ákveðið hlutfall 16% iðgjalds til ávöxtunar og greiða ákveðna prósentu af öllum greiddum lífeyri til Pensionsmyndigheten.

Um sænsku AP-sjóðina – frh.

- Um starfsemi sjóðanna AP1 - AP4 og AP7 (séreign) gilda sérstök lög.
 - Lög um sjóði almenna lífeyriskerfisins (Lag (2000:192) om allmänna pensionsfonder) – hér eftir sænsku lífeyrissjóðalögin.
 - Mælir m.a. fyrir um stjórn og starfsemi sjóðanna og magnbundnar takmarkanir varðandi eignaflokka sem fjárfesta má í.
- Markmið með rekstri sjóðanna skv. 4. kafla laganna að þeir nái fram hæstu mögulegu ávöxtun að teknu tilliti til áhættu.
 - Ásamt því að hafa getu (laust fé) til þess að greiða reglulega fjármuni til greiðslu lífeyris.
 - Markmið AP1 sem dæmi að ná fram 4% raunávöxtun á hverju (rúllandi) 10 ára tímabili.

Lagalegur grundvöllur siðferðis- og umhverfisviðmiða

- Fram kemur í undirbúningsgögnum sænsku lífeyrissjóðalaganna að sjóðirnir skuli ákvarða með hvaða hætti tekið er tillit til siðferðis- og umhverfismála við val á fjárfestingum.
 - Kallað hefur verið eftir því að færa ákvæði í þessa veru inn í löggjöfina sjálfa en ekki orðið af því.
- Hefur verið skilið þannig að þetta eigi við að því marki sem rúmast innan grundvallarmarkmiðs sjóðanna um að ná fram hæstu mögulegu ávöxtun að teknu tilliti til áhættu.
 - Ekki hægt að leggja það markmið í hættu til þess að ná fram öðrum (e.t.v. pólitískum) markmiðum.
 - Æðsta siðferðislega skylda lífeyrissjóðs að tryggja lífeyrisréttindi.
- Sjóðunum falið að útfæra framkvæmd viðmiða á þann hátt sem er viðeigandi fyrir viðkomandi sjóð að teknu tilliti til grundvallarmarkmiða.
 - Ekki um ákveðna útfærslu, boð eða bönn að ræða.

Hvaða viðmið – og hverra viðmið?

- AP-sjóðirnir ávaxta skyldubundið iðgjald og þeir sem eiga réttindi geta ekki fært sig annað.
 - Af þessum sökum er talið að sjóðirnir verði að byggja viðmið sín á almennt viðurkenndum gildum og viðmiðum.
 - Eru ekki sérhæfðir sjóðir sem bjóðast á markaði, „aktivistar“ eða pólitískt afl.
 - Ekki mögulegt að yfirfæra sænsk/evrópsk gildi á heiminn óháð aðstæðum hverju sinni.
- AP-sjóðirnir hafa valið þá leið að byggja viðmið sín í umhverfis- og siðferðismálum í fjárfestingum á alþjóðasáttmálum og sambærilegum alþjóðlegum viðmiðum.
 - Slíkir sáttmálar/viðmið hafa að geyma viðmið sem þorri alþjóðasamfélagsins hefur viðurkennt.
 - AP-sjóðirnir gera þá kröfu að fyrirtæki sem fjárfest er í fari að slíkum viðmiðum í starfsemi sinni.

Dæmi um alþjóðlega sáttmála / viðmið

- Mannréttindi – Mannréttindayfirlýsing SP.
- Spilling – Sáttmáli SP gegn spillingu.
- Barnaþrælkun – Barnasáttmáli SP.
- Réttindi starfsmanna fyrirtækja – sáttmálar í tengslum við ILO.
- Bann við jarðsprengjum og klasasprengjum – Ottawa sáttmálinn.
- Bann við kjarnorkusprengjum – NTP sáttmálinn.

- Oft um vísireglur að ræða sem þarf að túlka og útfæra eftir aðstæðum hverju sinni.

Dæmi um stefnu – grein 7 um umhverfis- og félagsleg málefni í eigendastefnu AP1

- „Fyrirtæki skulu rekin á fjárhagslega, umhverfislega og félagslega ábyrgan hátt. Það er skoðun fyrsta AP-sjóðsins að fyrirtæki séu ábyrg fyrir því að fylgja alþjóðlegum sáttmálum, hvort sem þeim er beint að stjórnvöldum, einstaklingum, félögum eða stofnunum. Þetta gildir jafnvel þótt einstök lönd þar sem viðkomandi fyrirtæki starfa hafi ekki innleitt viðkomandi sáttmála eða hafa veikari löggjöf innanlands. Fyrsti AP-sjóðurinn gerir ráð fyrir því að félög sem hann fjárfestir í fari eftir þeim 10 grundvallaratriðum um samfélagslega ábyrgð sem fram koma í UN Global Compact og sem innihalda atriði varðandi sjálfbærni fyrirtækja.“*

*Þýðing ÁHG

Dæmi um framkvæmd – Siðaráð

- AP-sjóðirnir standa sameiginlega að svonefndu siðaráði í þessu samhengi.
 - Siðaráðið skoðar um 300 fyrirtæki árlega og er í virku samtali við um 40 fyrirtæki.
 - Lætur sig varða þegar upp koma atvik tengd alþjóðasáttmálum eða öðrum alþjóðlegum viðmiðum sem Svíþjóð er aðili að.
 - Markmiðið að ná fram jákvæðum breytingum með aðhaldi – bréfaskriftir og fundir – og getur siðaráðið mælt með sölu ef ekki næst árangur.
- Eftirfarandi kemur fram á heimasíðu ráðsins:
 - „Okkar meginmarkmið er að koma á breytingum og við teljum að besta leiðin til þess sé að viðhalda fjárfestingu og vinna að því markmiði. Markmiðið er alltaf að koma varanlega í veg fyrir brot. Ef við erum í þeirri stöðu að ná ekki fram breytingum getur siðaráðið mælt með því við AP-sjóðina að þeir selji eign sína. Slíkt er aðeins gert þegar allt annað þrýtur.“*

*Þýðing ÁHG

Dæmi um framkvæmd – Walmart

- Siðaráðið mældi með sölu á hlutabréfum í Walmart árið 2013 á grundvelli brota á réttindum starfsmanna í andstöðu við alþjóðleg viðmið ILO (International Labour Organization).
 - Aðhald AP-sjóðanna ásamt öðrum fjárfestum hafði þá ekki skilað fullnægjandi aðgerðum eða viðbrögðum af hálfu fyrirtækisins.
 - Walmart er enn á útilokunarlista.
 - Samkvæmt heimasíðu siðaráðsins eru 14 fyrirtæki nú á útilokunarlista siðaráðsins vegna brota á sáttmálum.
 - Hver AP-sjóður fjárfestir í hlutabréfum um 1.500 – 3.500 fyrirtækja.

Heimildir - ítarefni

- Lag (2000:192) om allmänna pensionsfonder.
 - https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2000192-om-allmanna-pensionsfonder_sfs-2000-192
 - Ensk þýðing á lögunum (ekki nýjasta útgáfa):
 - <http://www.ap1.se/upload/reports/The%20National%20Pension%20Insurance%20Funds%20Act.pdf>
- Pensionsmyndigheten.
 - <https://www.pensionsmyndigheten.se/>
- Sænska siðaráðið
 - <http://etikradet.se/>
- Eigendastefna fyrsta AP-sjóðsins
 - Sjá grein 7 í stefnunni um umhverfis- og félagsleg málefni.
 - <http://www.ap1.se/upload/Bolagsstyrning/%C3%84garpolicy/F%C3%B6rsta%20AP-fondens%20%C3%A4garpolicy%202014-12-10%20ENGELSK.pdf>
- Ethics, environment and pensions.
 - Skýrsla starfshóps á vegum sænskra stjórnvalda um tillit til siðferðis- og umhverfismála í fjárfestingum AP-sjóðanna.
 - <http://www.government.se/49b738/contentassets/8ee57c72d0184f7ea465166750c46876/ethics-environment-and-pensions-sou-2008107>

Siðferðileg viðmið í fjárfestingum íslenskra lífeyrissjóða

Fimmtudaginn 26. apríl kl. 9:30 – 12:00

Grand Hótel Reykjavík

Siðferðileg viðmið í fjárfestingum – Salvör Nordal, siðfræðingur

Viðmið eftirlitsaðila með umhverfis og samfélagslegum þáttum við fjárfestingar – Björn Z. Ásgrímsson, sérfræðingur hjá Fjármálaeftirlitinu

Aðferðafræði danska ATP lífeyrissjóðsins – Kristján Geir Pétursson, lögfræðingur hjá Birtu lífeyrissjóði

Siðferðisleg viðmið hjá sænsku AP-sjóðunum – Árni Hrafn Gunnarsson, lögfræðingur hjá Gildi lífeyrissjóði

Norski olíusjóðurinn – Óli Freyr Kristjánsson, sérfræðingur í eignastýringu fagfjárfesta hjá Arion banka

Praktísk nálgun á PRI – Tómas N. Möller, yfirlögfræðingur hjá lífeyrissjóði verzlunarmanna

Eru til mælikvarðar fyrir ábyrgar fjárfestingar – Eva Margrét Ævarsdóttir, lögfræðingur hjá Arion banka

Norski olíusjóðurinn

Óli Freyr Kristjánsson

Sérfræðingur í ábyrgum fjárfestingum í eignastýringu Arion banka

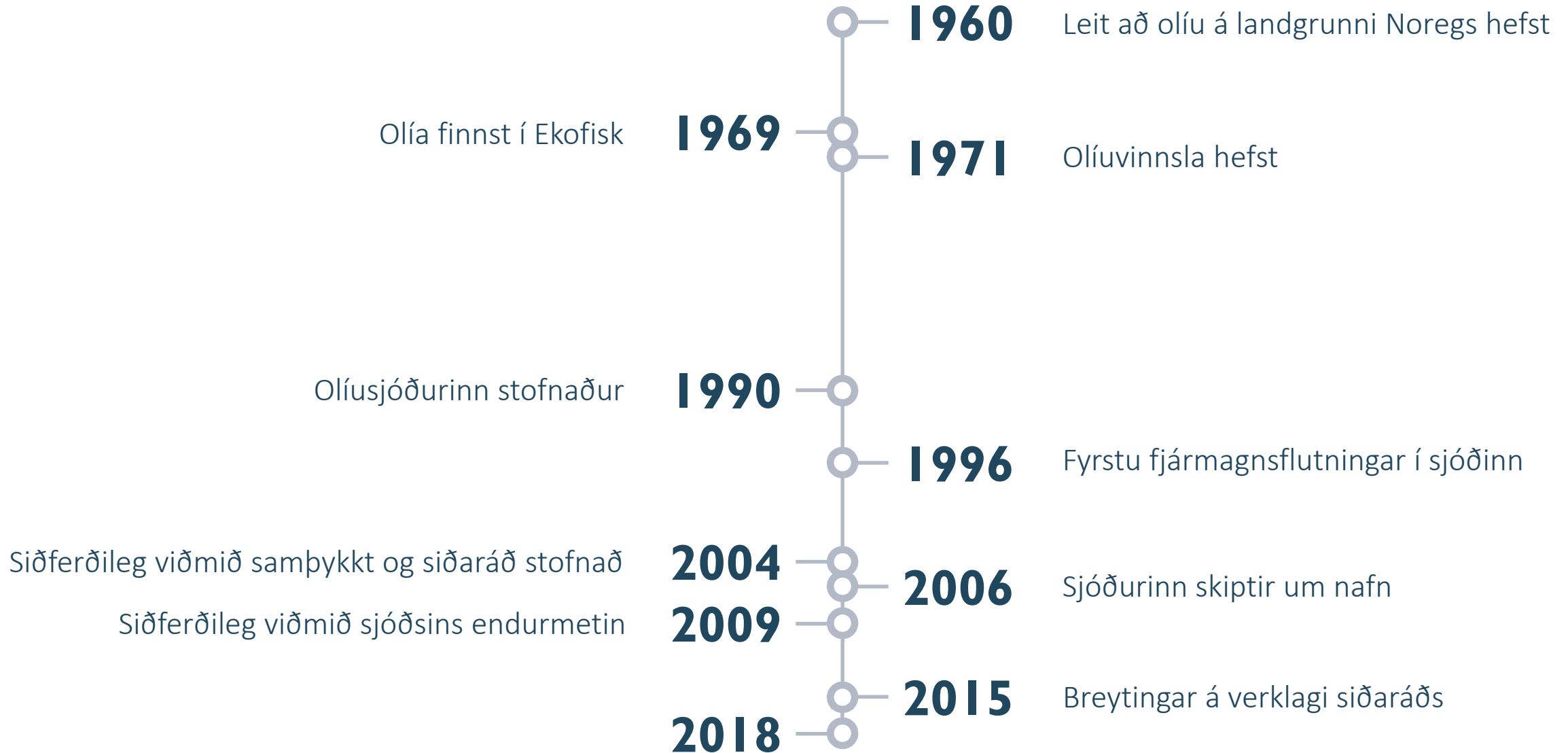

Siðferðileg viðmið norska olíusjóðsins (NOS)
og samspil stórbings, fjármálaráðuneytis,
seðlabanka og siðaráðs Norðmanna

Norski olíusjóðurinn

Saga | Tilgangur | Markmið | Árangur

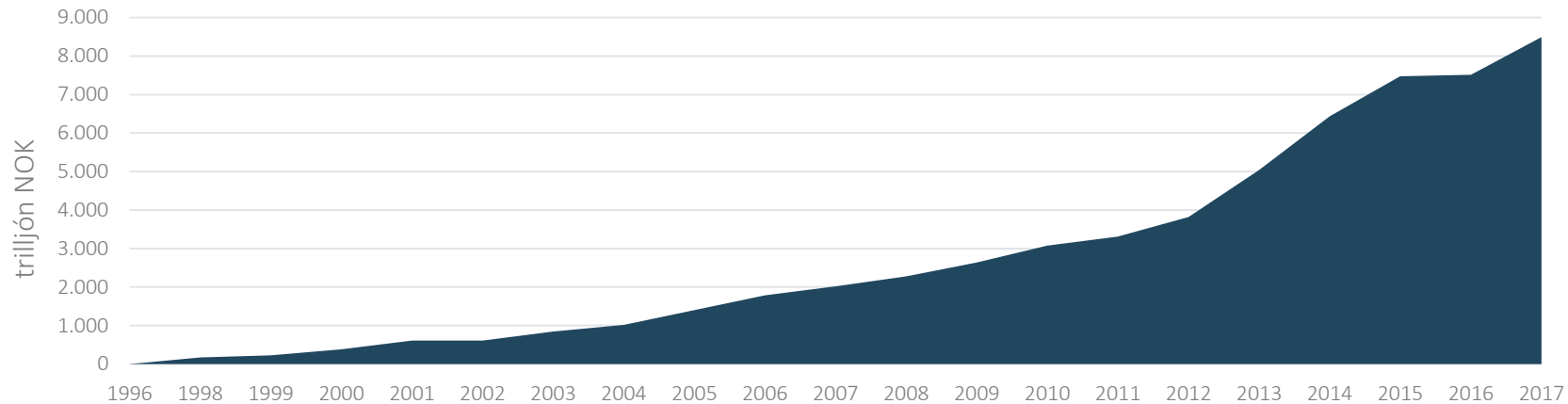
Saga norska olíusjóðsins

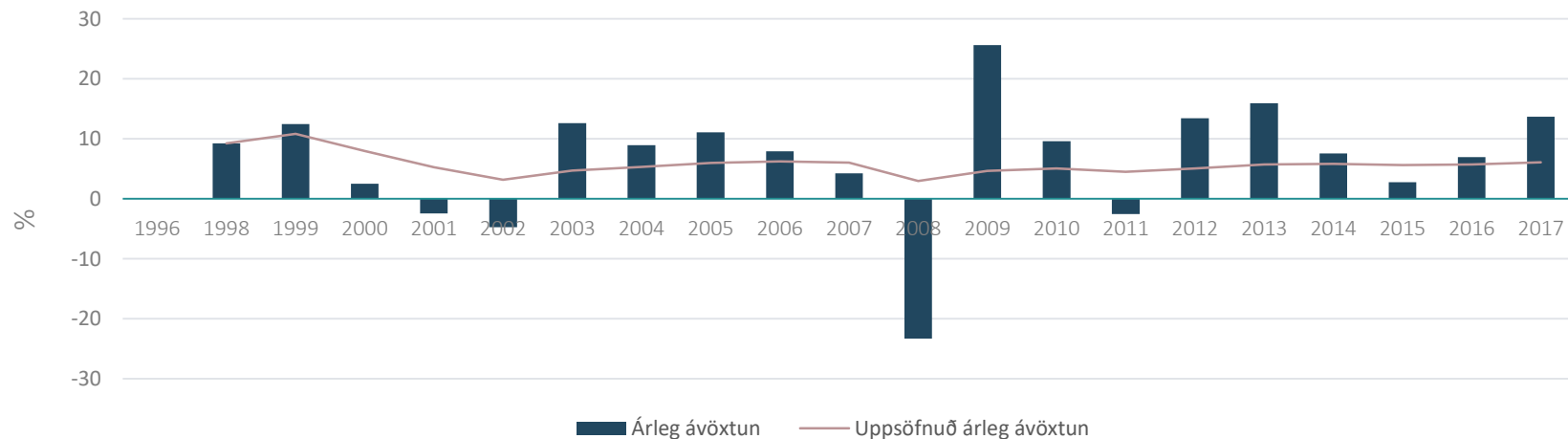
Tilgangur og markmið

- Koma olíuauði Norðmanna fyrir í eignasafni alþjóðlegra verðbréfa
- Lágmarka þannig áhættu og hámarka ávöxtun
- Varðveita tekjur af ósjálfbærri auðlind
- Varðveita auð sem fenginn er af vinnslu olíu fyrir framtíðarkynslóðir og stuðla að stöðugleika hagkerfisins.
- Ganga ekki á höfuðstól sjóðsins heldur aðeins ávöxtun hans ef þörf krefur

Markaðsvirði og ávöxtun

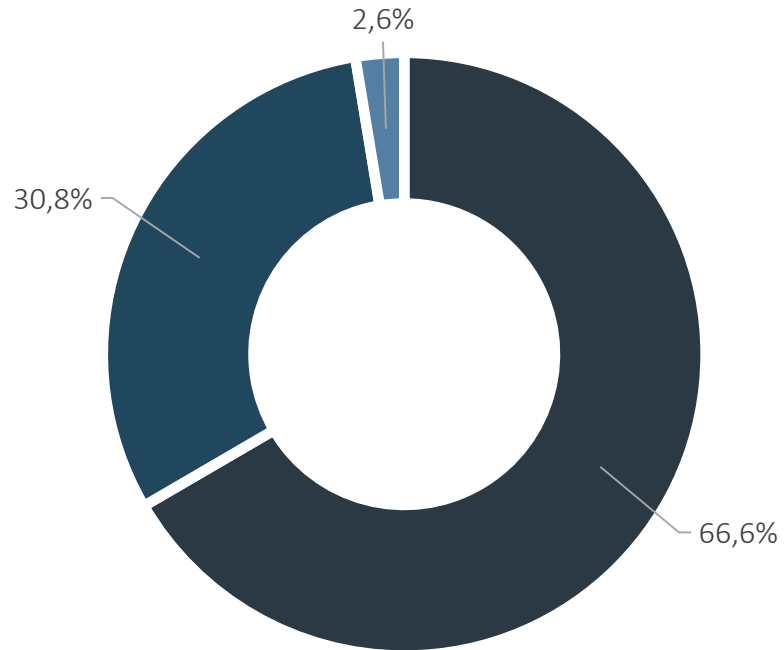

8,18
trilljón NOK
2017

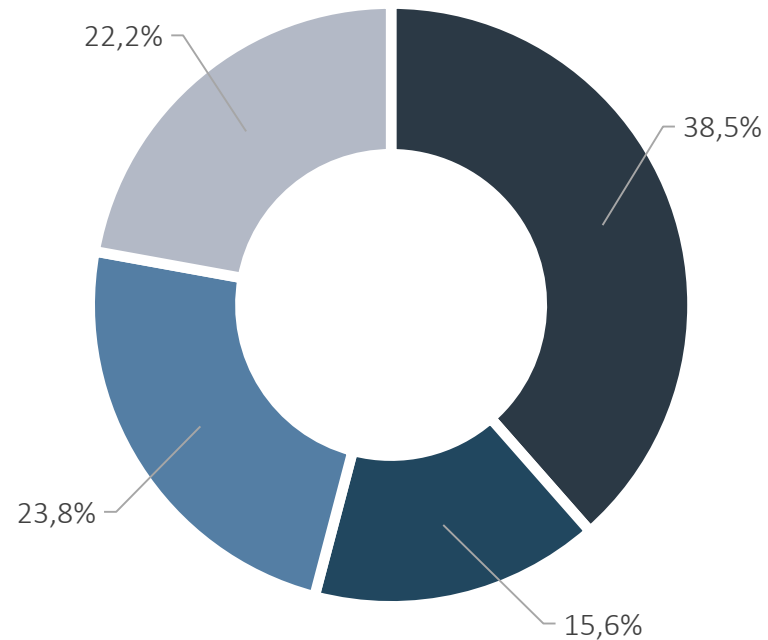

6,1%
uppsöfnuð árleg ávöxtun
1998-2017

Samsetning eignasafns

- Hlutabréf
- Skuldabréf
- Fasteignir

- Evrópa
- Ameríka, Afríka, Miðausturlönd
- Alþjóðleg
- Asía, Eyjaálfa

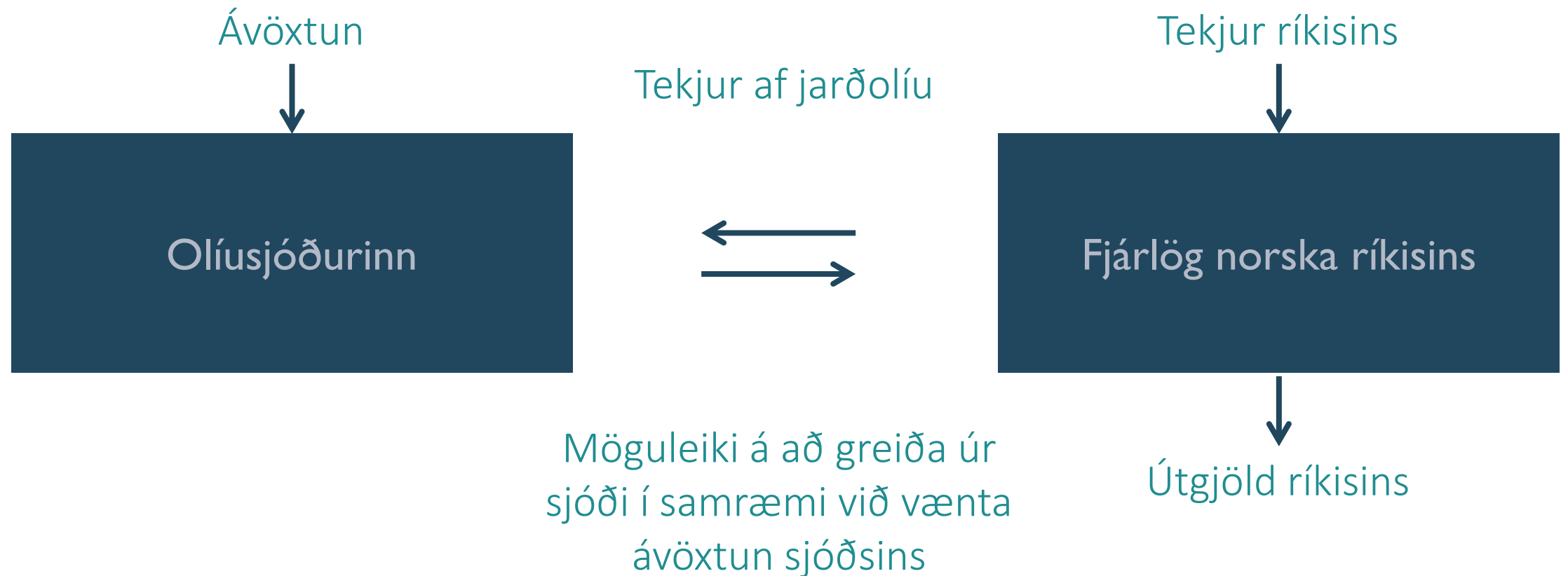
9.146
félög
2017

72
löndum
2017

Stjórnskipan

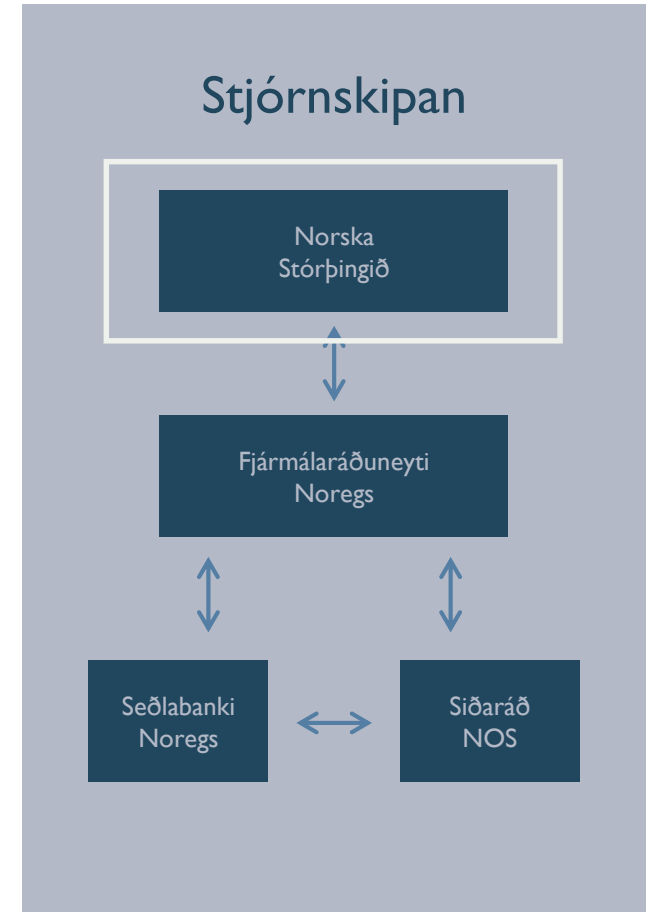
Stórþingið | Fjármálaráðuneytið | Siðaráðið | Seðlabankinn

Hluti af fjármálastefnu Noregs

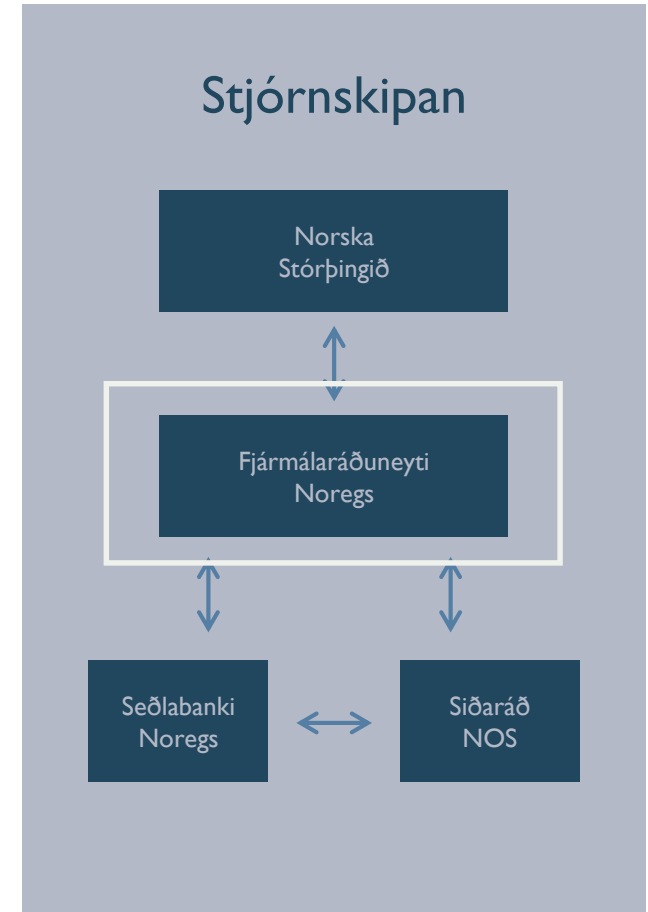
Norska Stórþingið

- NOS er í eigu norsku þjóðarinnar og Stórþingið ber formlega ábyrgð á stjórnun sjóðsins fyrir hönd norsku þjóðarinnar
- Norska Stórþingið fer með löggjafarvaldið og setur sjóðnum leikreglur með setningu laga
- Þingið fylgist með frammistöðu og stefnu sjóðsins með reglulegri upplýsingagjöf frá fjármálaráðuneytinu

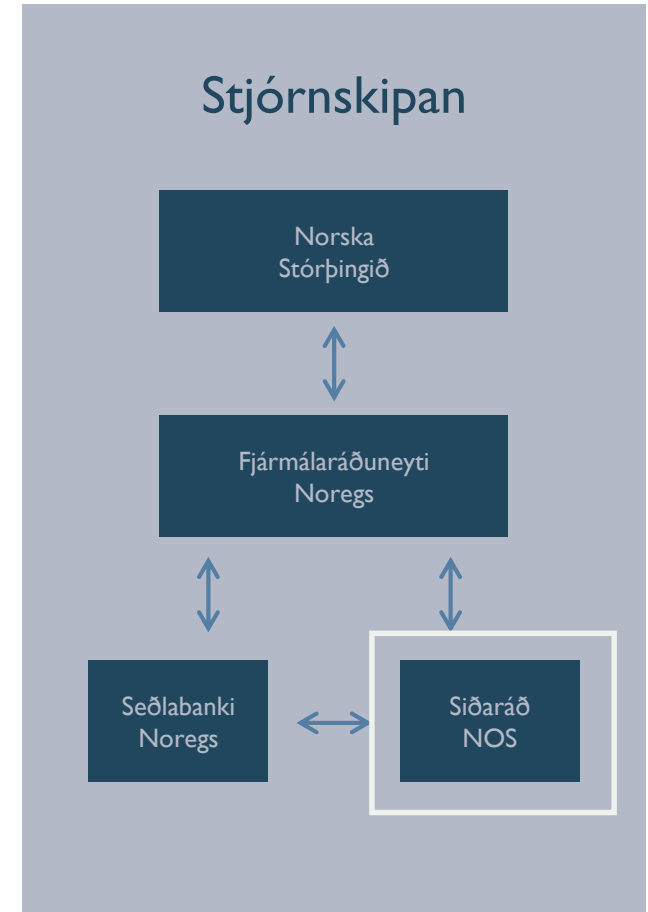
Fjármálaráðuneyti Noregs

- Fjármálaráðuneyti Noregs ber ábyrgð á sjóðnum gagnvart Stórþinginu og veitir Seðlabanka Noregs umboð til að stýra sjóðnum samkvæmt reglugerðum og stjórnunar-samkomulagi þeirra á milli
- Ráðuneytið setur grundvallarviðmið sem höfð eru til hliðsjónar á virku eignarhaldi
- Skilgreinir viðmið til grundvallar útilokunar fyrirtækja

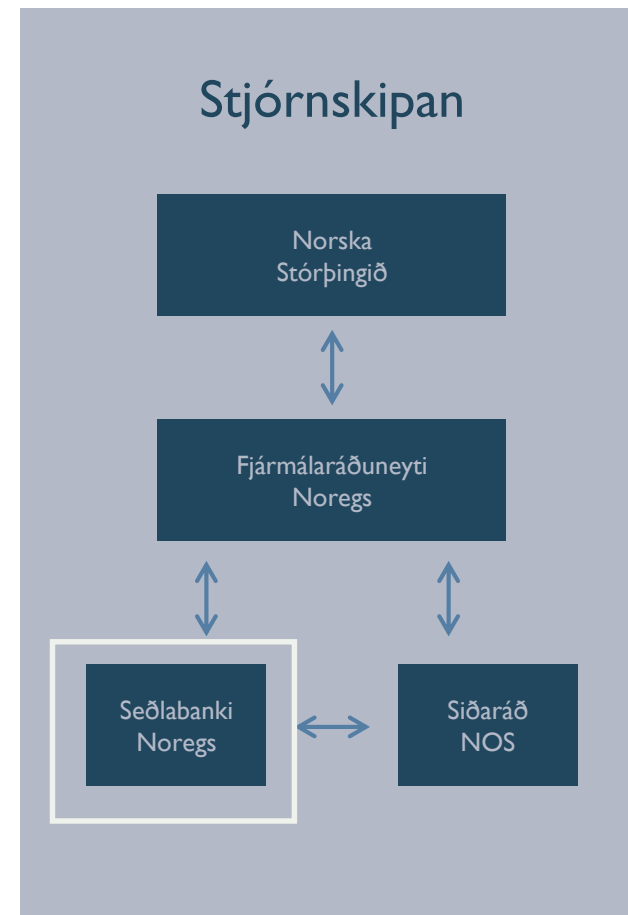
Siðaráð NOS

- Hlutverk siðaráðs NOS er að meta hvort fjárfestingar sjóðsins í einstökum félögum séu í samræmi við siðferðileg viðmið sjóðsins
- Stjórn siðaráðsins er skipað fimm stjórnarmönnum sem skipaðir eru af fjármálaráðuneytinu. Einnig eru starfandi hjá ráðinu átta sérfræðingar
- Setur fram tillögur um útilokun einstakra fyrirtækja í fjárfestingarmengi sjóðsins

Seðlabanki Noregs

- Seðlabanki Noregs er rekstraraðili NOS í umboði fjármálaráðuneytisins
- Seðlabankinn ber ábyrgð á því hvernig virku eignarhaldi sjóðsins er beitt og veitir reglulegar upplýsingar um framkvæmd þeirra
- Tekur við tillögum siðaráðsins um útilokun einstakra fyrirtækja í fjárfestingarmengi sjóðsins

Siðferðileg viðmið

Aðferðir | Ábyrgð | Framkvæmd

Siðferðileg viðmið

- Skylda til að tryggja ávöxtun sjóðsins þannig að framtíðar kynslóðir Norðmanna megi njóta góðs af olíuauðlindinni
- Skylda til að virða grundvallar réttindi þeirra sem verða fyrir áhrifum þeirra fyrirtækja sem sjóðurinn fjárfestir í

Aðferðir

Útilokun byggð á framferði

Ábyrgð

Siðaráð NOS

- Alvarlegur umhverfisskaði og brot á mannréttindum
- Alvarleg brot á mannréttindum
- Alvarlegur umhverfisskaði
- Alvarleg spilling
- Alvarleg brot í stríði eða átökum

Útilokun byggð á starfsemi

Ábyrgð

Siðaráð NOS og Seðlabankinn

- Kolaframleiðsla eða starfsemi byggð á orku frá kolum
- Framleiðsla klasavopna
- Framleiðsla kjarnavopna
- Framleiðsla tóbaks

Virkt eignarhald

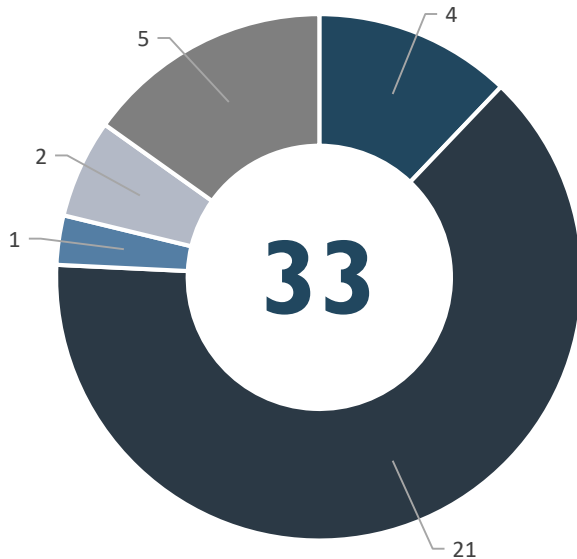
Ábyrgð

Seðlabankinn

- Kosningar á aðalfundum
- Samskipti við stjórnendur félaga
- Samstarf við aðra fjárfesta

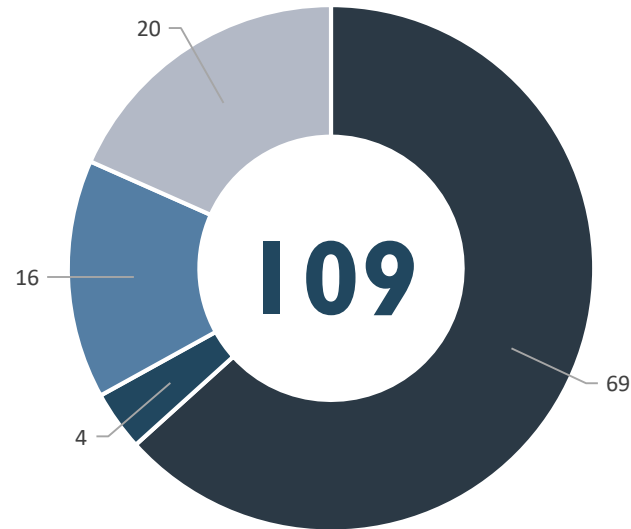
Framkvæmd

Útilokun byggð á framferði

- Alvarlegur umhverfisskaði
- Alvarleg brot á mannréttindum
- Alvarleg spilling
- Alvarleg brot í stríði eða átökum
- Alvarleg brot á grundvallar siðferðilegum viðmiðum

Útilokun byggð á starfsemi

- Kolaframleiðsla eða starfsemi byggð á orku frá kolum
- Framleiðsla klasavopna
- Framleiðsla kjarnavopna
- Framleiðsla tóbaks
- Alvarleg brot á mannréttindum

Virkt eignarhald

11.084

aðalfundir

á árinu 2017

3.252

fundir með stjórnendum

á árinu 2017

Tilvísanir

- Seðlabanki Noregs
<https://www.nbim.no/>
- Siðaráð Noregs
<http://etikkradet.no/>
- Siðferðileg viðmið norska olíusjóðsins
http://etikkradet.no/files/2017/04/Etikkraadet_Guidelines- eng 2017 web.pdf
- Stórþing Noregs
<https://stortinget.no/en/In-English>
- Fjármálaráðuneyti Noregs
<https://www.regjeringen.no/en/dep/fin/id216/>

Siðferðileg viðmið í fjárfestingum íslenskra lífeyrissjóða

Fimmtudaginn 26. apríl kl. 9:30 – 12:00

Grand Hótel Reykjavík

Siðferðileg viðmið í fjárfestingum – Salvör Nordal, siðfræðingur

Viðmið eftirlitsaðila með umhverfis og samfélagslegum þáttum við fjárfestingar – Björn Z. Ásgrímsson, sérfræðingur hjá Fjármálaeftirlitinu

Aðferðafræði danska ATP lífeyrissjóðsins – Kristján Geir Pétursson, lögfræðingur hjá Birtu lífeyrissjóði

Siðferðisleg viðmið hjá sænsku AP-sjóðunum – Árni Hrafn Gunnarsson, lögfræðingur hjá Gildi lífeyrissjóði

Norski olíusjóðurinn – Óli Freyr Kristjánsson, sérfræðingur í eignastýringu fagfjárfesta hjá Arion banka

Praktísk nálgun á PRI – Tómas N. Möller, yfirlögfræðingur hjá lífeyrissjóði verzlunarmanna

Eru til mælikvarðar fyrir ábyrgar fjárfestingar – Eva Margrét Ævarsdóttir, lögfræðingur hjá Arion banka

PRAKTÍSK NÁLGUN Á PRI

DÆMI UM BEITINGU „ESG/USS“ VIÐMIÐA VIÐ
MAT Á FJÁRFESTINGARKOSTUM OG EFTIRFYLGNI
MEÐ ÞEIM

ÉRINDI Á FUNDI ICELANDSIF UM
SIÐFERÐILEG VIÐMIÐ Í FJÁRFESTINGUM
ÍSLENSKRA LÍFEYRISSJÓÐA

26. APRÍL 2018

TÓMAS N. MÖLLER

MARKVISS OG PRAKTÍSK BEITING ESG GETUR STUTT VIÐ...

...OG ER ÞVÍ SKILVIRKT EIGNASTÝRINGAR &
ÁHÆTTUSTÝRINGARVERFÆRI

www.bloomberg.com

A \$1 Trillion Fund Cracks Down on Corruption in Its Portfolio

By **Sveinung Sleire**

13. febrúar 2018 09:00 GMT Updated on 13. febrúar 2018 10:11 GMT

The world's biggest sovereign wealth fund signaled it will get tougher in weeding out companies from its portfolio that don't live up to a set of anti-corruption standards it has set.

Chief Executive Officer Yngve Slyngstad said "data on corporate governance and sustainability can influence our investment decisions. Our goal is to reduce the fund's risk. We want companies to move from words to numbers so that we can get a better understanding of financial opportunities and risks."

Norway's \$1 trillion fund owns 1.4 percent of all listed companies and actively pushes for higher

LIVE ON BLOOMBERG
Watch Live TV
Listen to Live Radio

From A
to Zero
Swaps

The
The Bloomberg

FINANCIAL TIMES, 26. DES 2017

„WHY ACTIVISTS ARE CHEERLEADERS FOR CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY“

- **Activist funds:** Fjárfesta gjarnan til lengri tíma en dæmigerðir vogunarsjóðir - leggja talsvert undir í þeim félögum sem þeir fjárfesta í – virkir í umbreytingaraðgerðum til að auka arðsemi fjárfestinga sinna.
- **Cliff Robbins, [Blue Harbour Group](#):** Fyrirtækið ólíklegt til að fjárfesta í félagi með veikt „ESG“ snið. Þeir líta til ESG þátta til að draga úr áhættu og bæta árangur fyrirtækja sem fjárfest er í.
- **Will Mesdag, CIO, [Red Mountain Capital](#):** Góðir stjórnarhættir eru lykilatriði. Fyrirtæki þarf að lágmarki að hafa virka stefnu um samfélagslega ábyrgð – Varðar góða yfirsýn yfir virðiskeðjuna og vinnuafl, sem og hegðun m.t.t. siðferðis og laga.
- **Activist fund managers:** Sækjast ekki endilega eftir fyrirtækjum með góða ESG stefnu því þá er styrkur hennar gjarnan þegar kominn inn í verðið og þau því ólíklegri til að vera undirverðlögð.
- **Vogunarsjóður:** Dæmi nefnt um að sjóður hafi skortselt félag með veika ESG stöðu.

NÝ TILSKIPUN ESB UM STARFSTENGDA LÍFEYRISSJÓÐI IORPS II – EU/2016/2341

- Tilvísun til ESG í fimm greinum tilskipunarinnar
- Vísað til UN-PRI í aðfararorðum tilskipunarinnar
- Lífeyrissjóðum veitt bein heimild til að taka tillit til ESG þátta við fjárfestingar
- ESG þættir mikilvægir varðandi fjárfestingarstefnu og áhættustýringu
- Lífeyrissjóður þarf að gera grein fyrir því hvernig ESG er tekið með í reikninginn:
 - við fjárfestingarákvarðanir
 - í áhættustýringu
- Geta útskýrt sig frá ESG – samt nokkuð þröngar skorður
- ESG þættir hluti af upplýsingagjöf lífeyrissjóða

DÆMI UM ÁHRIF ESG VIÐ MAT Á FJÁRFESTINGARKOSTUM – ÁKVÆÐI Í FJÁRFESTINGARSTEFNU „PRIVATE EQUITY“ SJÓÐS

○ **Fyrirtæki sem fjárfest er í ber að fylgja lögum og reglum:**

- horfa til leiðbeininga um góða stjórnarhætti
- leitast eftir að framfylgja viðurkenndum viðmiðum um samfélagslega ábyrgð
- stjórnarhættir – hafa m.a. hliðsjón af „Leiðbeiningum um stjórnarhætti fyrirtækja“
- samfélagsleg ábyrgð – líta m.a. til sjónarmiða og viðmiða
 - „UN PRI – The six Principles for Responsible Investment“ og
 - „UN Global Compact - The ten principles of the UN Global Compact“

○ **Heimilt er að fjárfesta í félagi sem starfar ekki í samræmi við öll framangreind viðmið:**

- ef sjóðurinn hefur nægjanlegt áhrifavald til að tryggja úrbætur á því og
- skal sjóðurinn þá beita sér með virkum hætti fyrir slíkum úrbótum

105 MIÐBORG / ÍSLANDSSJÓÐIR

DÆMI UM ESG ÞÆTTI SEM VORU SÉRSTAKLEGA RÆDDIR VIÐ MAT Á
FJÁRFESTINGARKOSTINUM

E – Nærumhverfið og sóunarstjórnun

S – Kjarasamningar + öryggi og hollustuhættir, sem og
keðjuábyrgð

G – Stjórn setur sér starfsreglur í samræmi við
leiðbeiningar um stjórnarhætti

Margt annað kunnuglegt varðandi G-ið frá fyrri
samskiptum

E (UMHVERFI)	S (SAMFÉLAG)	G (STJÓRNARHÆTTIR)
Gæði & virkni umhverfis / náttúru	Réttindi, velferð & hagsmunir fólks / samfélaga	Stjórnarhættir félaga & annarra fjárfesta
Líffræðilegur fjölbreytileiki	Mannréttindi	A) Skráð hlutafélög
Gróðurhúsalofttegundir	Viðmið varðandi vinnuafli í virðisæðju barna-, þræla- / nauðungavinnu	Skipan, stærð, samsetning, hæfileikar & sjálfstæði stjórnar
Loftslagsbreytingar	Öryggi & hollustuhættir á vinnustöðum	Greiðslur til stjórnenda
Endurnýjanleg orka	Félagafrelsi	Réttindi hluthafa
Orkunýting	Tjáningarfrelsi	Samskipti við hluthafa
Sóun / mengun, lofts / vatns	Mannauðsstjórnun & samskipti við vinnuveitanda	Upplýsingagjöf
Sóunarstjórnun	Fjölbreytni	Viðskiptasiðferði
Eyðing heiðhvöls / ósonlags	Samskipti við nærumhverfið	Mútur & spilling
Breytingar í landnotkun	Starfsemi á stríðssvæðum	Innra eftirlit & áhættustýring
Súrnun sjávar	Aðgengi að heilbrigðisþjónustu	Almenn atriði varðandi samskipti milli stjórnenda, stjórnar, hluthafa & annarra haghafa
Breyting á hringrás nitur & fosfór	HIV / AIDS	B) Óskráð hlutafélög
	Neytendavernd	völd ráðgjafanefnda
	Umdeild vopn	mat á virði
		þóknakerfi, o.s.frv.

Tilbúið dæmi um áherslur við mat á fjárfestingarkosti

Byggt á „[PRI Reporting Framework. Main definitions 2018](#)“.

Responsible investment is:

- an approach to investing
- that aims to incorporate **environmental**, **social** and **governance** (ESG) factors into investment decisions to;
 - better manage risk and
 - generate sustainable, long-term returns.

Heimild: <https://www.unpri.org/pri/what-is-responsible-investment> (sótt: 23/4/18)

Siðferðileg viðmið í fjárfestingum íslenskra lífeyrissjóða

Fimmtudaginn 26. apríl kl. 9:30 – 12:00

Grand Hótel Reykjavík

Siðferðileg viðmið í fjárfestingum – Salvör Nordal, siðfræðingur

Viðmið eftirlitsaðila með umhverfis og samfélagslegum þáttum við fjárfestingar – Björn Z. Ásgrímsson, sérfræðingur hjá Fjármálaeftirlitinu

Aðferðafræði danska ATP lífeyrissjóðsins – Kristján Geir Pétursson, lögfræðingur hjá Birtu lífeyrissjóði

Siðferðisleg viðmið hjá sænsku AP-sjóðunum – Árni Hrafn Gunnarsson, lögfræðingur hjá Gildi lífeyrissjóði

Norski olíusjóðurinn – Óli Freyr Kristjánsson, sérfræðingur í eignastýringu fagfjárfesta hjá Arion banka

Praktísk nálgun á PRI – Tómas N. Möller, yfirlögfræðingur hjá lífeyrissjóði verzlunarmanna

Eru til mælikvarðar fyrir ábyrgar fjárfestingar – Eva Margrét Ævarsdóttir, lögfræðingur hjá Arion banka

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Eru til mælikvarðar fyrir ábyrgar fjárfestingar?

Eva Margrét Ævarsdóttir

NEWS

Home

Video

World

UK

Business

Tech

Science

Magazine

Entertainment & Arts

Health

World News TV

More

US & Canada

ADVERTISEMENT

Hilton Tokyo Bay

Always get free Wi-Fi. Only at Hilton.com*
*Standard free wifi at selected properties. Add...

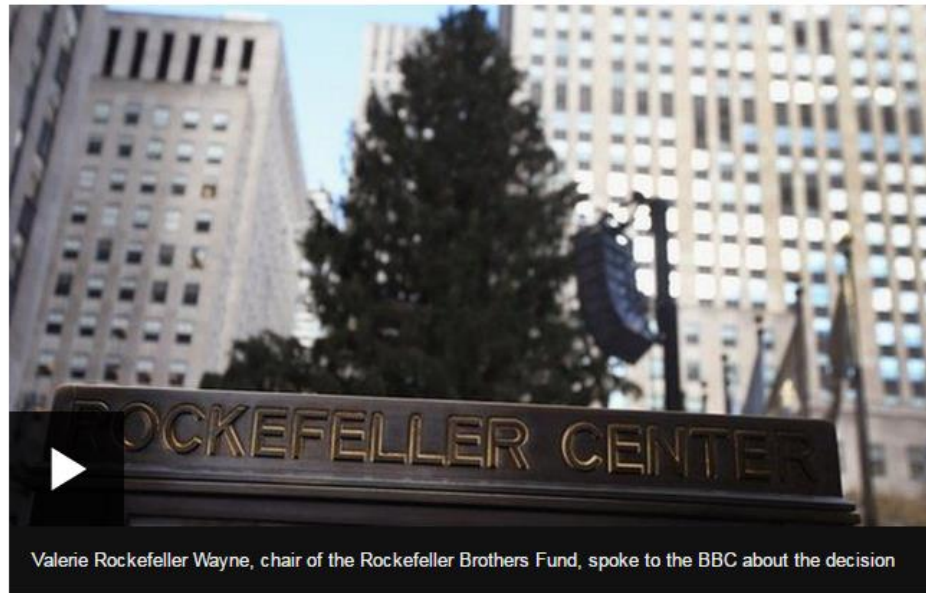
from £83.42

[BOOK NOW >](#)

Rockefellers to switch investments to 'clean energy'

© 23 September 2014 | US & Canada

[f](#) [t](#) [m](#) [e](#) [Share](#)

Heirs to the Rockefeller family, which made its vast fortune from oil, are to sell investments in fossil fuels and reinvest in clean energy, reports say.

The **Rockefeller Brothers Fund** is joining a coalition of philanthropists pledging to

Top Stories

US submarine arrives in South Korea

🕒 1 hour ago

Le Pen steps aside as party leader

🕒 6 hours ago

The refugee children bitten by rats

🕒 9 hours ago

ADVERTISEMENT

Conrad Tokyo
Always get free Wi-Fi. O...
£207.74

Hilton Garden Inn...
Oegstgeest, Netherlands
£93.04

Features

Nýlegar lagabreytingar:

Lög um ársreikninga, nr. 3/2006

- ✓ Ófjárhagsleg upplýsingagjöf.
- ✓ Á við um stærri fyrirtæki og tiltekna aðra aðila, m.a. lífeyrissjóði
- ✓ Birta upplýsingar í skýrslu stjórnar
- ✓ ófjárhagslegir frammistöðuvísar sem eru viðeigandi fyrir fyrirtækið

Lög um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, nr. 129/1997

- ✓ *Fjárfestingarstefna lífeyrissjóða*
- ✓ Lífeyrissjóður skal setja sér siðferðisleg viðmið í fjárfestingum sínum
- ✓ Öðluðust gildi 1. júlí 2017 – kom inn í meðförum efnahags- og viðskiptanefndar Alþingis

Af hverju skiptir ESG máli?

Getur haft áhrif á frammistöðu félags:

- ✓ **Athafnir fyrirtækis gagnvart umhverfi gefa mynd af stefnu við nýtingu auðlinda, kolefnisnotkun, reglufylgni, mengun af starfsemi þess**
- ✓ **Hegðun fyrirtækis í samfélaginu kemur fram í starfsánægju og starfsmannaveltu, stefnu í mannréttindi, öryggi vöru þess, rannsóknum og þróun, reglufylgni, aðfangakeðju og þátttöku í samfélaginu**
- ✓ **Stjórnarhættir fyrirtækis gefa mynd af ákvarðanatöku stjórnenda, orðsporsáhættu, áhættustýringu, réttindum hluthafa, gegnsæi í upplýsingagjöf**

Mælistikur

- ✓ Efnahagsmál
- ✓ Umhverfismál
- ✓ Starfsmannamál
- ✓ Mannréttindi
- ✓ Samfélag
- ✓ Vara og þjónusta

**OECD Guidelines for
Multinational
Enterprises**

RECOMMENDATIONS FOR
RESPONSIBLE BUSINESS CONDUCT
IN A GLOBAL CONTEXT

**United Nations
Global Compact**

International Labour Organization
"Promoting decent work for all"

ESG Viðmið - 33 lykilþættir NASDAQ

Environmental (E)

Social (S)

Corporate Governance (G)

E1. Direct & Indirect GhG Emissions	S1. CEO Pay Ratio	G1 Board -Separation of Powers
E2. carbon Intensity	S2. Gender Pay Ratio	G2. Board -Transparent Practices
E3. Direct & Indirect Energy Consumption	S3. Employee Turnover Ratio	G3. Incentivized Pay
E4. Energy Intensity	S4. Gender Diversity	G4. Fair Labor Practices
E5. Primary Energy Source	S5. Temporary Worker Ratio	G5. Supplier Code of Conduct
E6. Renewable Energy Intensity	S6. Non-Discrimination Policy	G6. Ethics Code of Conduct
E7. Water Management	S7. Injury Rate	G7. Bribery/ Anti-Corruption Code
E8. Waste Management	S8. Global Health Policy	G8. Tax Transparency
E9. Environmental Policy	S9. Child & Forced Labor Policy	G9. Sustainability Report
E10. Environmental Impacts	S10. Human Rights Policy	G10. Other Framework Disclosures
	S11. Human Rights Violations	G11. External Validation Assurance
	S12. Board - Diversity	

UN Global Compact

United Nations
Global Compact

Mannréttindi

Viðmið 1 ^[L]_[SEP]Fyrirtæki styðja og virða vernd alþjóðlegra mannréttinda.

Viðmið 2 ^[L]_[SEP]Fyrirtæki fullvissa sig um að þau gerist ekki meðsek um mannréttindabrot.^[L]_[SEP]

Vinumarkaður^[L]_[SEP]

Viðmið 3 ^[L]_[SEP]Fyrirtæki styðja við félagafrelsi og viðurkenna í raun rétt til kjarasamninga.

Viðmið 4 ^[L]_[SEP]Fyrirtæki tryggja afnám allrar nauðungar- og þrælkunarvinnu.

Viðmið 5 ^[L]_[SEP]Virkt afnám allrar barnavinnu er tryggt.

Viðmið 6 ^[L]_[SEP]Fyrirtæki styðja afnám misréttis til vinnu og starfsvals.

Umhverfi

Viðmið 7 ^[L]_[SEP]Fyrirtæki sýni varúð í umhverfismálum.

Viðmið 8 ^[L]_[SEP]Fyrirtæki hafi frumkvæði að því að hvetja til aukinnar ábyrgðar gagnvart umhverfinu.

Viðmið 9 ^[L]_[SEP]Fyrirtæki hvetji til þróunar og nýtingar á umhverfisvænni tækni.

Gegn spillingu

Viðmið 10 ^[L]_[SEP]Fyrirtæki vinni gegn hvers kyns spillingu, þar með talið kúgun og mútum.

Global Reporting Initiative - GRI

- ✓ Sjálfstæð alþjóðleg samtök um gerð staðla/viðmiða fyrir ófjárhagslega upplýsingagjöf
- ✓ Hjálpar fyrirtækjum og stofnunum að skilja og útskýra áhrif sín á á þætti eins og loftslagsbreytingar, mannréttindi og spillingu
- ✓ Mælikvarðar
- ✓ Skýrar leiðbeiningar
- ✓ Með tölurverða útbreiðslu og í stöðugri þróun
- ✓ Önnur viðmið, t.d. NASDAQ vísa til GRI

FEATURED REPORTS

See more »

Ýmsir flokkar ESG fjárfestinga

- ✓ Neikvæð skimun / útilokun (*e. Negative screening*)
- ✓ Jákvæð skimun (*e. Norms Based Screening*)
- ✓ Fremst meðal jafningja (*e. Best in Class Screening*)
- ✓ Sjálfbærar fjárfestingar (*e. Sustainability Themed Investment*)
- ✓ Virkt eignarhald (*e. Corporate Engagement and Shareholder Action*)
- ✓ Áhrifafjárfestingar (*e. Impact Investing*)

“Grænpvottur” (greenwashing)

Takk fyrir !

Siðferðileg viðmið í fjárfestingum íslenskra lífeyrissjóða

Fimmtudaginn 26. apríl kl. 9:30 – 12:00

Grand Hótel Reykjavík

Fundarstjórn – Þórey S. Þórðardóttir, framkvæmdastjóri Landssamtaka lífeyrissjóða

Siðferðileg viðmið í fjárfestingum – Salvör Nordal, siðfræðingur

Viðmið eftirlitsaðila með umhverfis og samfélagslegum þáttum við fjárfestingar – Björn Z. Ásgrímsson, sérfræðingur hjá Fjármálaeftirlitinu

Aðferðafræði danska ATP lífeyrissjóðsins – Kristján Geir Pétursson, lögfræðingur hjá Birtu lífeyrissjóði

Siðferðisleg viðmið hjá sænsku AP-sjóðunum – Árni Hrafn Gunnarsson, lögfræðingur hjá Gildi lífeyrissjóði

Norski olíusjóðurinn – Óli Freyr Kristjánsson, sérfræðingur í eignastýringu fagfjárfesta hjá Arion banka

Praktísk nálgun á PRI – Tómas N. Möller, yfirlögfræðingur hjá lífeyrissjóði verzlunarmanna

Eru til mælikvarðar fyrir ábyrgar fjárfestingar – Eva Margrét Ævarsdóttir, lögfræðingur hjá Arion banka